

VIRTUTS TEOLOGALS I VIRTUTS CARDINALS

Tot i tenir una projecció important sobre la vida pública, l'àmbit fonamental de les ètiques de la virtut és la conducta individual, perquè una virtut és un tret de caràcter, una manera d'actuar davant la realitat arrelada en la consciència personal. Les virtut ens porten a fer el que en filosofia s'anomenen *actes supererogatoris*, val a dir, actes que són elogiabls quan els fa algú, però que no són obligatoris, i que, en cas de no fer-se, suposarien la violació d'un deure moral. En aquest sentit, les virtut ens ajuden a donar el millor d'un mateix

La tradició cristiana considera, però, que hi ha algunes virtut especialment significatives que no tan sols són recomanables sinó gairebé exigibles per a ser un bon cristià i les agrupa en dues categories: virtut teologals (fe, esperança i caritat) i virtut cardinals (prudència, justícia, fortalesa i templança).

Les virtut teologals són les que acosten l'home a Déu i no admeten graus (o es té fe o no se'n té, o s'espera el regne de Déu o no s'espera...). Per als creients, les virtut teologals són "infuses" això vol dir que les dona Déu mateix (o Déu et dona la fe o no creus, etc.) i només es troben perfectament en Déu mateix. Són tres:

- **Fe:** Creure en la veritat revelada per Déu.
- **Esperança:** Sentir una expectativa viva i confiada de trobar Déu.
- **Caritat:** Estimar el proïsme per amor a Déu.

Les virtut cardinals, en canvi, es vinculen a la relació amb els altres i admeten graus. A més, les virtut cardinals es vinculen també a la tradició de la filosofia grega i es troben ja analitzades en Plató i Aristòtil. S'anomenen cardinals perquè en llatí un *cardus* és la frontissa d'una porta, el que la fa girar i permet obrir-la i tancar-la. De la mateixa manera, les virtut cardinals són aquelles sobre les que giren totes les altres. A través del seu exercici, obren la porta a la convivència social i forgen el caràcter personal. Són quatre:

- **Prudència:** Capacitat per jutjar bé i triar el millor en cada circumstància; posant la saviesa en funcionament.
- **Justícia:** Virtut per la qual cadascú rep el que li correspon.
- **Fortalesa:** Força moral que ens fa valents per no témer cap perill.

Curs d'Estiu, Col. de Llicenciats, Barcelona, juliol 2022

- **Temprança:** Sentit de l'equilibri per satisfer les necessitats i desitjos naturals de les passions i els plaers.

Tot i que aquest tema és molt discutit, els estudiosos del pensament antic tendeixen a dir que el primer a parlar de la justícia com a virtut fou el polític i matemàtic pitagòric Arquitas de Tarent, amic de Plató, que va associar el coneixement matemàtic amb la virtut de la "justícia", entesa com a redistribució i intercanvi compensatori de béns materials entre rics i pobres, per tant com a garantia d'harmonia i igualtat.

Plató va proposar també quatre virtuts, saviesa, prudència, fortalesa i temprança. En un conegut passatge del diàleg la *República* que s'acostuma a anomenar "l'al·legoria de la línia" trobem que hi ha quatre passes que cal fer en el camí al coneixement veritable: la conjectura correspon a la temprança platònica, la creença al coratge o la fortalesa, el coneixement hipotètic a la justícia i la *noèsis* (el nivell més alt que podem assolir) correspon a la saviesa del filòsof. Sembla com si Plató considerés que els homes superiors, els savis, s'han de centrar especialment en la justícia i la saviesa, mentre les altres dues virtuts són també pròpies de qualsevol bon ciutadà.

Posteriorment Aristòtil, deixeble de Plató, va considerar que la virtut és un terme mitjà entre dos excessos que són dos vicis (per excés o per defecte), però aquesta és una idea que s'ha entès força malament perquè s'identifica amb un càlcul quan en realitat per a Aristòtil el terme mitjà era l'excel·lència de la cosa perquè es aquell punt on res no sobra ni tampoc no falta.

La consideració platònica de les quatre virtuts va ser recollida i discutida pels estoics i va arribar a Roma a través de Ciceró i Sèneca. El cristianisme, però, va substituir la saviesa per una altra parcialment semblant a aquesta, una traducció del llatí *prudentia*. A més, va considerar que la justícia és la més important de les quatre virtuts cardinals (tot i que els catecisme la situen en segon lloc) i va recollir de l'aristotelisme la tesis segons la qual la virtut és una actitud moral mitjançant la qual es viu amb rectitud, fent el bé i fugint del mal.